

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу

Ковальової Алли Андріївни

на тему «Комплексна програма фізичної терапії хворих з артеріальною гіпертензією та фіброміалгією ший»,

представлену на здобуття ступеня доктора філософії

в галузі знань²² – Охорона здоров'я

за спеціальністю²²⁷ – Фізична терапія, ерготерапія

Актуальність теми дисертації.

Артеріальна гіпертензія є однією з найбільш актуальних проблем у сучасній клінічній практиці. В цілому в світі нараховується понад 1,39 млрд пацієнтів з артеріальною гіпертензією, яка має високу розповсюдженість на всіх континентах, як в економічно розвинутих, так і в країнах з низьким рівнем доходів, що дозволяє її розглядати в якості неінфекційної пандемії. В Україні в довоєнні часи кількість пацієнтів з артеріальною гіпертензією становила понад 12 млн. У 2019 році Україна увійшла до проекту Всесвітньої організації охорони здоров'я з вивчення проблеми артеріальної гіпертензії STEPS, в якому встановлено поширеність 34,8% у віковій категорії 18-69 років з дещо вищим рівнем серед жінок. Але проблема полягає не лише у великій розповсюдженості артеріальної гіпертензії, а й з низькою прихильністю до лікування. Досягають контролю даного захворювання лише 14,4% пацієнтів, зокрема через небажання постійного прийому медикаментів. Як свідчить світовий досвід, потенційно кращого контролю артеріальної гіпертензії можна досягти комплексним підходом, який включає немедикаментозний і фармакотерапевтичний контроль всіх керованих факторів ризику, корекцію способу життя, врахування коморбідних захворювань. Останні мають особливе значення. Під коморбідністю варто розуміти поєднання декількох хвороб, яке включає розвиток нових патогенетичних механізмів, появу клінічної картини, ускладнень та перебігу, які не характерні основній хворобі. Артеріальна гіпертензія значно підвищує ризик передчасного розвитку атеросклерозу, ішемічної хвороби серця, хронічної хвороби нирок і, особливо ішемічних і геморагічних інсультів та транзиторних ішемічних атак. Незважаючи на те, що фіброміалгія ший не є поширеним захворюванням, але супроводжується хронічним м'язевим больовим синдромом, певною компресією шийного відділу хребта, що може сприяти порушенню мозкового кровообігу і замикати вадне коло перебігу артеріальної гіпертензії. Розробка немедикаментозних фізичних методів терапії при поєднанні артеріальної гіпертензії з фіброміалгією ший є

перспективним напрямом лікування даної комор бідної патології в комплексі з медикаментозними засобами. Тому вражаю, що дисертаційна робота Ковальової Алли Андріївни є актуальною і своєчасною.

Оцінка обґрунтованості наукових результатів дисертації, їх достовірності та новизни.

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження полягає в наступному:

1. Уперше науково обґрунтовано та розроблено комплексну програму фізичної терапії із застосуванням впливу преформованого чинника (низькочастотного модульованого електричного імпульсу), модифікованого комплексу кінезітерапії та лікувального масажу у осіб середнього віку хворих на артеріальну гіпертензію з фіброміалгією шиї.

2. Уперше розроблено клініко-діагностичну методику верифікації коморбідності та оцінки стану пацієнтів при артеріальній гіпертензії та фіброміалгії шиї.

3. Уперше доведений взаємозв'язок між варіабельністю артеріального тиску та патологіями шийного відділу хребта, зокрема за результатами кореляційного аналізу.

4. Уперше отримано дані про добову динаміку показників артеріального тиску у хворих на артеріальну гіпертензію з фіброміалгією шиї.

5. Уперше доведена ефективність використання комплексної програми фізичної терапії із застосуванням впливу преформованого чинника (низькочастотного модульованого електричного імпульсу), модифікованого комплексу кінезітерапії та лікувального масажу у осіб середнього віку хворих на артеріальну гіпертензію з фіброміалгією шиї.

Доповнено дані: про добову динаміку показників артеріального тиску у осіб середнього віку хворих на артеріальну гіпертензію з фіброміалгією шиї; про вираженість больового синдрому при фіброміалгіях шиї за суб'єктивними оцінками обстежених; про швидкісні характеристики кровотоку у магістральних судинах голови та шиї у хворих на артеріальну гіпертензію з фіброміалгією шиї; про показники внутрішньочерепного тиску у осіб хворих на артеріальну гіпертензію з фіброміалгією шиї.

Підтверджено: валідність клініко-діагностичної методики верифікації коморбідності та оцінки стану пацієнтів при артеріальній гіпертензії та фіброміалгії шиї; ефективність розробленої методики кінезітерапії у хворих на артеріальну гіпертензію з фіброміалгією шиї, що сприяє закріпленню оптимального нейрофізіологічного положення голови та м'язів шийно-комірцевої зони для покращення кровообігу у вертебробазилярному басейні;

можливість стабілізації внутрішньочерепного та артеріального тиску шляхом зняття больового синдрому пов'язаного із спастичним м'язовим компонентом на тлі патології шийно-комірцевої зони.

Достовірність результатів забезпечується науково аргументованим підходом до побудови комплексної програми фізичної терапії для осіб з артеріальною гіпертензією та фіброміалгією шиї і ґрунтовним аналізом показників центральної гемодинаміки, здійсненим на базі лікувальних установ з метою оцінки ефективності проведених засобів реабілітації. Отримані під час дослідження вихідні показники системної гемодинаміки і інші оцінювані параметри, отримані перед початком комплексної програми фізичної терапії, співпадають з наявними в опублікованих дослідженнях даними у співставних за віком і патологією групах пацієнтів. Результати дослідження впроваджено в клінічну діяльність медичних закладів України.

Отже, в дисертаційній роботі поставлене наукове завдання виконано повністю, здобувач повною мірою оволоділа методологією наукової діяльності. При власному спілкуванні переконався в глибоких змістовних знаннях Ковальнової А.А. не лише з питань дисертаційного дослідження, а й в цілому з фізичної терапії, ерготерапії.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність та дотримання принципів академічної доброчесності.

За змістом дисертаційна робота здобувача Ковальнової Алли Андріївни повністю відповідає напряму досліджень освітньої програми «Фізична терапія, ерготерапія» третього (доктор філософії) рівня вищої освіти, зі спеціальності 227 – Фізична терапія, ерготерапія.

Дисертаційна робота є завершеною науковою працею і свідчить про наявність особистого внеску здобувача у науковий напрям фізична терапія, ерготерапія.

Розглянувши звіт подібності за результатами перевірки дисертаційної роботи на текстові співпадіння, можна зробити висновок, що дисертаційна робота Ковальнової Алли Андріївни є результатом самостійних досліджень здобувача і не містить елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають належні посилання на відповідне джерело.

Мова та стиль викладення результатів

Дисертаційна робота написана українською мовою. Матеріал роботи викладений логічно і послідовно з використанням загальноприйнятої

термінології. Чітко відображені мета та завдання дослідження, науково обґрунтовано гіпотезу, чітко представлені запропоновані автором засоби реабілітації, а також особливості та послідовність їх виконання. Детально відображений проведений аналіз результатів дослідження та їх практична значущість.

Дисертація побудована за традиційною схемою і складається з анотації українською і англійською мовами, вступу, 4 розділів, висновків, списку літератури та додатків. Загальний обсяг дисертації складає 208 сторінок.

У вступі відображено актуальність досліджуваної автором проблематики, наведено зв'язок роботи з темою науково-дослідної роботи кафедри біобезпеки і здоров'я людини КПІ ім. Ігоря Сікорського, в рамках якої було здійснено дослідження. Також наведено мету, завдання, об'єкт, предмет і використані автором методи дослідження. Висвітлено особистий внесок здобувача, наукову новизну, практичне значення отриманих результатів, а також їх висвітлення науковій спільноті.

У першому розділі проведений ґрунтовний аналіз сучасних вітчизняних та іноземних наукових джерел. Висвітлено сучасні уявлення про епідеміологію, патофізіологію, етіологію артеріальної гіпертензії та їх потенційний взаємозв'язок, а також проаналізовано сучасні підходи до діагностики, лікування та реабілітації осіб з цими патологічними станами. Це дало можливість автору встановити за результатами інформаційно-патентного пошуку перелік мало вивчених питань з проблеми дослідження і передбачити перспективні напрями дослідження. Ці питання і визначили мету і завдання дисертаційного дослідження.

Другий розділ присвячений методиці проведення комплексної програми фізичної терапії хворих з артеріальною гіпертензією та фіброміалгією ший, а також методам оцінки стану пацієнта до та після проведеної комплексної програми.

У третьому розділі представлено ретельний аналіз отриманих результатів інструментальних та неінструментальних (запропонованих автором) методів дослідження.

В четвертому розділі представлені основні результати дослідження та їх обговорення в зіставленні з результатами, встановленими іншими дослідниками, що дало можливість віддзеркалити особливості власного наукового дослідження.

Дисертаційна робота оформлена відповідно до вимог наказу МОН України від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації».

Оприлюднення результатів дисертаційної роботи

Наукові результати дисертації висвітлені у 21 науковій публікації здобувача, серед яких: 3 статті у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України; 1 стаття у періодичному науковому виданні, індексованому у базах даних Scopus; 3 одноосібних розділи у колективних монографіях, що рекомендовані до друку Вченою радою НУ «Запорізька політехніка» та пройшли рецензування; 1 стаття, яка додатково відображає наукові результати дисертаційної роботи.

Також результати дисертації були апробовані на 13 наукових фахових конференціях.

Дисертаційне дослідження проведено авторкою самостійно з дотриманням всіх законодавчих, нормативних та біоетичних вимог. Науковий рівень публікацій відповідає принципам академічної доброчесності. На всі запозичення результатів інших авторів наявні посилання з дотриманням вимог щодо цитування. Є довідка про оригінальність дисертації та відсутність елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень від 06.03.2024 року. Наявний висновок щодо проведення біоетичної експертизи дисертаційних досліджень (протокол №1 від 15.01.2024 р. затверджений міжфакультетською комісією з біоетики КПП ім. Ігоря Сікорського).

Наукові результати описані в дисертаційній роботі повністю висвітлені у наукових публікаціях здобувача.

Недоліки та зауваження до дисертаційної роботи.

1. Для більшої конкретизації була б більш доцільною назва дисертаційної роботи «Комплексна програма фізичної терапії хворих з артеріальною гіпертензією у поєднанні з фіброміалгією ший».
2. Для кращого сприйняття можна було б перетворити пересиченість цифровим матеріалом розділу 3 «ВПЛИВ КОМПЛЕКСНОЇ ПРОГРАМИ ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ НА ОСІБ З АРТЕРІАЛЬНОЮ ГІПЕРТЕНЗІЄЮ ТА ФІБРОМІАЛГІЄЮ ШИЇ» у графіки.
3. Для більшої переконливості можна було б у висновки вставити кількісні дані.
4. В дисертаційній роботі присутні поодинокі орфографічні та стилістичні помилки.

Вважаю, що висловлені зауваження не є визначальними і не зменшують загальну наукову новизну та практичну значимість результатів та не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи.

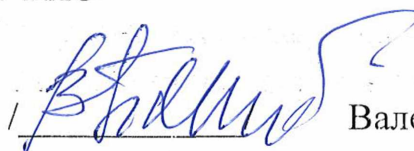
Висновок про дисертаційну роботу

Вважаю, що дисертаційна робота здобувача ступеня доктора філософії Ковальової Алли Андріївни на тему «Комплексна програма фізичної терапії хворих з артеріальною гіпертензією та фіброміалгією ший» виконана на високому науковому рівні, не порушує принципів академічної доброчесності та є закінченим науковим дослідженням, сукупність теоретичних та практичних результатів якого розв'язує наукове завдання, що має істотне значення для галузі знань 22 – Охорона здоров'я. Дисертаційна робота за актуальністю, практичною цінністю та науковою новизною повністю відповідає вимогам чинного законодавства України, що передбачені в п. 6-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Здобувач Ковальова Алла Андріївна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 22 – Охорона здоров'я за спеціальністю 227 – Фізична терапія, ерготерапія.

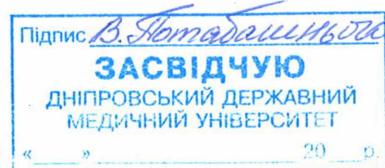
Офіційний опонент:

завідувач кафедри терапії,
кардіології та сімейної медицини ФПО
Дніпровського державного
медичного університету
д-р мед. наук, проф.

Валерій ПОТАБАШНИЙ

М.П. «29» травня 2024 року

Узакон. секретар,
к.б.і.н., доцент
С. ЕТОРОВА